

הרב מרדכי הלפרין

נסיעת רופא בשבת חזרה לביתו - עיקרי שיטות

לאחרונה יצא לאור ספרו של ר"א הלוי הורוביץ, אורחות רבינו בעל ה"קהילות יעקב" ובו אלפי מובאות על הנהגתו והנהגת החזון אי"ש בנושאים שונים. לדוגמא הבאה בשם החזון אי"ש יש משמעות הלכתית לגבי חזרת רופא בשבת לאחר טיפול בחולה.

פסק החזון אי"ש

אמר לי מו"ר [הגרי"י קנייבסקי בעל ה"קהילות יעקב"]. (שליט"א) זצוק"ל בשם מרן החזון אי"ש, שאין לאסור לרופא הנוסע בשבת לחולה לחזור עם מכוניתו לביתו, כדי שלא להכשילו לעתיד שיסרב לנסוע בשבת לחולה. (אורחות רבינו בעל ה"קהילות יעקב", כרך א', סי' ריג, עמ' קנה.)

עיקרי השיטות

דעת החת"ם סופר (שו"ת, חת"ס, או"ח סי' ר"ג וחו"מ סי' קצ"ד) שההיתר ליוצאין להציל לחזור למקומן לאחר שנתבטל מצב פיקוח נפש, היינו אפילו בחילול שבת דאורייתא, כדי שלא להכשילן לעתיד לבוא.

והגרש"ז אויערבאך זצ"ל חלק עליו (מוריה שנה ג' גליון ג'-ד', בירורים וספקות בהלכות פיקוח נפש, אות ג', הודפס אח"כ בשו"ת "מנחת שלמה" ס' ז'), והשוה דין "שלא להכשילן לעתיד לבוא" לדין "התירו סופן משום תחילתן" (ביצה י"א:) הכולל רק היתר לאיסורים מדרבנן. אולם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל ב"איגרות משה" (או"ח ח"ד סי' פ) התיר למעשה חזרה ברכב בשבת ע"י ישראל אפילו באיסור תורה, כדי שלא להכשילן לעתיד לבוא.

וראה מ. הלפרין ור"מ ולדמן: "כל היוצאין להציל חוזרין למקומן" (ספר אסיא ד' עמ' 60-71 ובמקורות המצויינים שם) ומש"כ שם בשם הגרש"ז אויערבאך בהערה 7, ומה שהובא בשם אחד הפוסקים המפורסמים (הגרש"ז זצ"ל) בסוף עמ' 71 ד"ה "מן הראוי להוסיף".

מאוחר יותר בקש הגרש"ז א רשות מהגרמ"פ ופרסם מאמר נוסף כמוריה (שנה יב, גליון א-ד, עמ' קכ"ג-קל"א מנחת שלמה סי' ח), בו הוא עומד על עיקרי דבריו לאסור לדחות איסורי תורה לחוזרים מהצלה גם אם יש חשש אמיתי להכשלה לעתיד לבוא.

לכאורה דעת החזו"א כאן כדעת הגרמ"פ, אם כי אולי יש לחלק בדוחק בין "אין לאסור" לבין עשיית איסור תורה בידיים. עוד שמעתי שהגרי"ז סולוביצ'יק מבריסק זצ"ל נהג בירושלים להורות לרופאים לחזור בשבת ברכב כדי שלא להכשילם לעתיד לבוא, והדברים מתאימים לדעת הגרמ"פ.